

מחפש זהצליח בחינוך?!

מאמר ראשון

נקודות למחשבה
בשבילי חינוך הנוער בדורנו

נכתב בסייעתא דשמיא ע"י
הרב אלחנן קרביץ
ארגון 'שבילים' – כל אחד והשביל שלו

מו"ל החוברת מה את מחפשת???

[בקרב ממש החוברת - מה אתה מחפשת??]

להצטרפות לרשימת התפוצה
שאלות, הארות ותגובות shvilim@okmail.co.il

שבילים

כל אחד והשביל שלו

לרגל הגליון הראשון אנו מצרפים את הסכמתו של
חבר מועצת גדולי התורה וראש ישיבת חברון
הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א
שניתנה לחוברת 'מה את מחפשת??'

ישיבת חברון כנסת ישראל
גבעת מרדכי

HEBRON YESHIVA KNESSET ISRAEL GIVAT MORDECHAI
RABBINICAL COLLEGE
P.O. BOX 58024 JERUSALEM 9105101

עש"ק שירה תשע"ז

סדר

ראש ישיבת 'חברון - כנסת ישראל'
וחבר מועצת גדולי התורה
הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א

מכתב ברכה

הנני בזה להמליץ על חביבי הנעלה והמצוין הרה"ג ר' אלחנן קרביץ שליט"א, מחשובי בוגרי ישיבתנו הק' ישיבת חברון כנסת ישראל, אשר הקים עם רעייתו הדגולה שתחי' ארגון בשם 'שבילים' הפועל הרבה למען לעודד ולחזק נערים ונערות המצויים במצב של סכנה רוחנית וב"ה פעלו הרבה והצילו וחזקו נפשות הרבה. ועכשיו מוציא הרה"ג ר' אלחנן שליט"א קונטרס שלם העוסק בחיזוק ועידוד והדרכה לבני הנעורים שלא להיגרר אחר ההשפעות הקשות של הסביבה, ובעז"ה, יהיו הדברים לתועלת ולברכה כאשר כבר איתמחי גברא לפעול ולהשפיע, ומכיר היטב הדברים והדרכים המועילים לחזק ברכים כושלות. ואין לי אלא לברכו שימשיך בעבודתו עבודת הקודש עם רעייתו שתחי' ויהיה לו לזכות למען יצליח בכל דרכיו להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכת ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

י"ז כ"ט

ת.ד. 5162 ירושלים 9105101, ישראל. טל: 02-6209333 פקס: 02-6791301
P.O. Box 5162 Jerusalem 9105101, Israel. Tel: 9722 6209333 Fax: 9722 6791301

דברי פתיחה

וזכני לגדל...

אין הורה שאין תפילה זו בוקעת מתוך ליבו יום יום שעה שעה. בפרט בדורנו, דור שירדה טומאה עצומה לעולם, ורבים חללים הפילה. בזמן כזה, התפילה צריכה להיות שגורה יותר ויותר בפיות ההורים, יום ולילה לא ישבותו, עד ירחם ה' עמו, ויושיענו ויגאלנו מרדת שחת.

לצערנו, לדאבוננו, הורים רבים מתמודדים בתוך ביתם עם ילדים המתמודדים עם עצמם, הנקרעים בתוך עצמם, האם ללכת אחר הערב לחיך או אחר התוצאה... האם להיסחף אחר ההנאה הרגעית או לעיין ברע ומר שיהיה באחרית... האם להתנהג כקטן החושב על הרגע, או להיות בוגר ולהסתכל על המחר, על התוצאה, על העתיד. ו'קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג' (ברכות ז:), וכמעט שאין יום שקללתו אינה מרובה משל חברו. ואם על מלאכת החינוך היומיומי כתב הרב וולבה זצ"ל בהקדמה לספרו 'זריעה ובנין בחינוך' (עמ' ז) 'שהחינוך זו חכמה עמוקה. אי אפשר לעמוד על חכמה זו כלאחר יד ומתוך הרגשה וניחוש. אי אפשר לסמוך על החוש הטבעי של ההורים ולומר; אני אחנך לפי ההרגשה שטבע בי הקב"ה ומן הסתם אחנך טוב. חכמת החינוך דורשת לימוד ותשומת לב רבה, והלוואי שעם הלימוד ועם המחשבה הרבה שנקדיש לחינוך – שחפץ ה' בידינו יצליח'. – קל וחומר בן בנו של קל וחומר, שבהתמודדות שבדורנו, אין לפעול על פי תחושות בטן, שכן על פי רוב, ברגעים של קושי, ההורים מחליטים על התנהגותם עם הנער על פי ה'רגש', ובעיקר רגש הכבוד, 'מה יאמרו' השכנים, מה יאמרו במשפחה, מה יאמרו הסובבים, ונוהגים ברגעי המבוכה שלא בחכמה.

מכיון שהנגע מתפשט, הטלפון בארגונו לצערנו אינו פוסק, ואנו רוצים שנוכל לומר 'ידינו לא שפכו את הדם הזה'. לכן הוחלט בארגון '**שבילים**' [ארגון העוסק למעלה מעשור שנים בשיחות ומפגשים, בהקשבה ובמתן עצה והדרכה לנערים והורים מתמודדים], להעלות את הדברים על הכתב, מאמרים קצרים, עקביים, שבועיים, גדושים בעצות פרקטיות, מתוך ניסיון עם הנערים, לכתוב מה נכון לעשות, ובעיקר מה נכון 'שלא לעשות'. שכן, אף אם יש דברים המועילים למשפחה פלונית, מכל מקום אינה מתאימה למשפחה אלמונית. אבל מה 'לא לעשות', הם דברים השווים לכל משפחה ומשפחה, לכל עדה ועדה. אין זה עוד איזה עלון חדש המנסה למשוך קוראים, אנו כאן באים לזעוק, להוריד דמעות, על הבנים האובדים, ובאים להציע חיים, לתת חמצן, לרוצים להשקיע בסייעתא דשמיא ולהצליח במלאכת החינוך המפותל של דורנו, יתן ה' וחפץ בידינו יצליח, שלא תצא תקלה תחת ידינו, מתוך תפילות, בריכה של דמעות, שיאמר לצרותינו די!

הרמח"ל בספרו מסילת ישרים (הקדמה) כותב, שאינו בא ללמד את בני אדם אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפורסם אצלם פרסם גדול, אלא שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמיתם גלויה לכל – כך ההעלם מהם מצוי מאוד והשכחה רבה.

החפץ חיים (תורת הבית פ"י) מביא ששמע בשם גאון אחד שאמר: 'אם האדם ידבר תמיד מענייני התשובה, יוכל לקוות שיועיל איזה פעם לנפשו שימצא בה הרגש לתשובה, מה שאין כן אם לא ידבר בזה, יוכל להיות שיחיה ימים ושנים ולא יבוא לתשובה'. וכן מובא בספרים על הפסוק 'האמנתי כי אדבר', שהאדם הרוצה לזכות להגיע לאיזה שהוא הרגש ודרגה באמונה, זאת רק על ידי 'כי אדבר', שהוא עוסק בזה כל הזמן ומדבר בענין הזה בכל שעה.

דברים אלו הם שדחפו לכתיבת המאמרים, להוצאת העלון לאור, להעלות נושאים שונים ופרקטיים בענייני חינוך על גבי הכתב, פעמים שיהיו אלו ידיעות חשובות ופעמים שיהיו פתרונות. פעמים שנוכל להסביר את הנכתב בהרחבה, ופעמים שלא יהיה ניתן להרחיב בעומק הדברים אלא נכתוב רק את המסקנה [והרוצה להחכים יותר, להבין יותר, יוכל לבקש זאת במייל]. אם יהיו הורים שיקראו את הדברים פעם ועוד פעם, ידברו על זה בינם לבין עצמם, יעינו בהם, יחשבו עליהם, יבחנו את דרכיהם, ילעסו את הנושא [כמו שכתב בספר מנוחה וקדושה (לרבי ישראל איסר מפאניוועז, תלמיד רבי חיים מוואלזין, שער התפילה סימן כה עמ' עט) ש'רק מי שלועס צימוקים מרגיש מתיקות, לא כן הבולע'], בודאי שתלווה אותם סיעתא דשמיא להצליח בהנהגותיהם, שכן הם עשו את שלהם, הקשיבו, שמעו, חשבו, ופעלו...

הבהרה חשובה!

עיקרם של מאמרים אלו, לתת כלים מעשיים להורים לילדים של ילדים שכבר מתמודדים. אמנם, בודאי שראוי על כל הורה, צעיר ומבוגר, ללמוד את הדברים, לעיין בהם היטב היטב, וליישם בתפילה שלא יבוא לידי התמודדויות שונות ומשונות.

זאת עלינו להבהיר, 'כל' מה שייכתב כאן בעלון, לפני שפורסם ברבים, עבר את עיניהם של מבקרים רבים, טובי העוסקים בתחום הנוער המתמודד, שניפו את הצריך ניפוי, תיקנו את הטעון תיקון, והגישו לקוראים את הדברים כסולת נקיה, מתוך נסיון חיים ותחושת שליחות במצב חרום זה.

המאמרים יכתבו בלשון זכר, אך הוא מופנה לכולם באופן שווה, ונשתדל להביא גם דוגמאות נקודתיות גם לבנות.

נשמח לשמוע כל הארה, הערה, שאלה ומחשבה. נשתדל להשיב על כל תגובה.

אלו שיש להם מה להוסיף, הן בענין החומר הנכתב, הן בנושאים נוספים שלדעתם כדאי לכתוב עליהם, כדאי לתת עליהם את הדעת, נשמח לשמוע!!!

!! אלה

הנושא השבוע הוא 'גאווה'. כן, הדבר שכולנו סולדים ממנו, לא אוהבים אותו, זה גאווה. הדבר פסול, מתועב. אבל, אנחנו רוצים לכתוב על גאווה מותרת, ולא רק מותרת אלא הכרחית, מחוייבת.

גאווה משפחתית. רוממות משפחתית בדורנו אינה המלצה, אלא הכרח, אפשר למצוא הרבה נערים שאינם מרגישים שום זכיה בכך שהם נולדו לביתם, להוריהם, וזה חסר להם, זה מציק להם [שלא נדבר על ילדים המתביישים בהוריהם, המנסים להסתיר ולהחביא את מוצאם, עדתם, עבודתם]. כדאי מאוד ליצור מציאות של רוממות, של נכבדות. כלומר, רצוי מאוד לשנן בבית, באופן תדיר, '**בבית שלנו**' מתנהגים אחרת, '**בבית שלנו**' מכבדים כל אדם, '**בבית שלנו**' מתלבשים יפה, נקי, מכובד, '**בבית שלנו**' מוותרים, סולחים. '**בבית שלנו**' נותנים, עוזרים. '**בבית שלנו**' דואגים לשני, כאשר מגיע צלחת גדושה במטעמים אל שולחן השבת, כל אחד דואג לאחיו, לאחותו, ואחר כך לוקח לעצמו... '**בבית שלנו**' מפרגנים, מחמיאים האחד לשני, אומרים תודה. '**בבית שלנו**' לא מתנהגים כך, אין זה משנה כלל וכלל אם הדבר מותר או אסור, בבית שלנו זה לא מתאים. '**בבית שלנו**' לא מדברים בשפה רדודה, לא מכניסים כל דבר, לא כי זה אסור, כי אנחנו מכובדים, כי אנחנו בני מלכים, כי אנחנו נסיכים. '**בבית שלנו**' לא הולכים לכל מקום, '**בבית שלנו**' לא אוכלים כל כשרות ולא בכל מקום... גם אם כ – ו – ל – ם עושים אחרת, כי הם לא כמו הבית שלנו... אנחנו מיוחדים, אנחנו משפחה אחרת...

אין דבר זה דורש עבודה קשה, פשוט להחליף את הניסוח הקיים, במקום לומר: 'אתה לא חושב על אחיך, למה אתה גומר את כל מה שיש בצלחת???' – לומר: '**בבית שלנו**' דואגים לשני, כאשר מגיע צלחת גדושה במטעמים אל שולחן השבת, כל אחד דואג לאחיו, לאחותו, ואחר כך לוקח לעצמו... במקום להתווכח עם הנערה מה לא לעשות, יש לומר משפט קצר, תמציתי, מובן, '**בבית שלנו** לא עושים כך'... – זה ימנע כמויות של ויכוחים.

דבר זה ניתן לעשותו גם במוסדות הלימוד. מורה בכיתה, אם ישכיל להשתמש במשפט זה באופן קבוע, מהר מאוד הוא יגלה, שאפשר יהיה לראות על תלמידיו שהם מהכיתה פלונית, רואים על התנהגותם...

פעם הלכתי ברחוב, פתאום מישוהו נופף בידו לעברי, הוא התקרב אלי, ואז הוא נרתע ואמר: 'אני מצטער, חשבתי שאתה מישוהו אחר...' עניתי לו: 'לא טעית, אני באמת מישוהו אחר, משפחה מיוחדת, מרוממת...'.

וזה גאווה 'מחוייבת', וכמו שכתב רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (יערות דבש ח"א דרוש טו, לקראת סופו) בזה הלשון 'חובה עלינו לזכור בכל עת, כי בני מלך גדול ונורא אנחנו, ולא יאות לנו לנהוג כמנהג פחותים הראויים לכפריים... וזה היא תכלית מחלתנו, שאנו שוכחים שורש נשמתנו

ממקור נורא ונשגב, ובזה אנו ענויים ביותר, אין אנו חסים על כבודנו וכבוד נשמתנו, ומתגוללים בטיט בראש כל חוצות, כאחד מכפריים המשתכרים, כן אנו מתגוללים בטיט והבל הגשמי, ויותר טוב שנתגאה לנהוג סלסול בעצמנו, ולומר אנחנו בני מלך מלכי המלכים ברוך הוא, ולא נאות לנו לפי כבודנו להתנהג כמעשה שאר הגויים ממשפחות האדמה, וראוי לנו להתנהג כפי שרשנו וכראוי להיותנו גדולים במעשה בתכלית הבדלה וריחוק מן יתר בני אדם למען יכירו וידעו כי לא כצורם צורנו, גאווה כזו מותרת, דזו היא גאווה הנרצית מה' שיזכור כל היום בכבודו ובמעלתו להתנהג עצמו בו כפי הנאה להתנאות לערכו ערך גבוה עליו....!

דוד המלך אומר (תהלים לד ג) 'בה' תתהלל נפשי ישמעו ענוים וישמחו'. וכותב על כך המלבי"ם (שם), 'שאני מתפאר שיש לי אב בשמים האוהב אותי ומשגיח עלי, ושנפשי היא חלק ממנו ואצולה מאיתו, ובכל זאת 'ישמעו ענוים וישמחו', שלא תחשב לי ההילול והתפארות זה לגאווה, שבהיפך הענוים ישמחו על זה, שהגם שכל התהללות והתפארות הם שנואי הענוה, התפארות הזה שיתהלל האדם בה' הענוה תסכים עמה, כמו שנאמר (דברי הימים ב' י"ז) 'ויגבה לבו בדרכי ה', והיא הנקודה שבה יתקבצו בנפש הענוה והגאווה והיו לאחדים, כי גאווה זו שיתגאה אדם לאמר שה' מעוזו ומשגיח עליו תמיד היא הענוה, כי בזה יפשיט שמלותיו החומריות והנפש תתרומם אל האלוקים עד שתתבטל ותהיה כאין בעיניה וכו', ע"כ לשון היערות דבש.

נקל להבין כמה חשוב ונצרך גאווה זו בדורנו, כמה כוח גאווה זו נותנת לשעת הנסיון, כאשר חבר רוצה שבננו ילך אתו לאיזה מקום וכו'... יש לו כוח ועוצמה לומר לו שאצלנו בבית לא הולכים לכל מקום – ואף אם הוא לא יגיד את זה לחבר [אם הוא עדיין לא מספיק בעל גאווה במשפחתו], מכל מקום מחשבות אלו יעברו לו בראש, ואז הוא יחפש תירוץ למה לא להצטרף אל החבר....

אצל בנות הדבר חשוב הרבה יותר, שכן אצלם הרבה משקל יש לנושא 'חברתי', ואם לנערה יהיה מספיק כוח ועוצמה, מספיק גאווה, מעצמה, מביתה, ממשפחתה, יהיה לה כח פנימי לעמוד נגד הנסיונות היומיומיים... הרי אין יום שאין מבקשים ממנה לבוא, ללכת, לקנות, לנסוע... כולן הולכות, כולן קונות... 'אבל אצלנו בבית זה אחרת...!'

גאווה זו לא נקנית ביום אחד, אבל משפחה שתעבוד על כך, תרבה לדבר על כך בסעודות שבת, בהזדמנויות שונות ביומיום – תרוויח כפליים. גם בנים ובנות עוצמתיים, שלמים בנפשם, לא נסחפים אחר חברתם, וגם ירצו להמשיך את השושלת, את המשפחה, את המסורת....

בהצלחה!!!